

KJAK

Koparormurin

Símun Pauli Jacobsen

Í 4. Mósebók, kapitul 21, finna vit hina vøkru og vælkendu søguna um koparormin á eini stong. Hesin koparormur er eitt hitt mest talandi mótbílæti um frelsaran á krossinum.

“So fóru tey avstað frá Horsfjalli og tóku leiðina at Reyðahavi fyri at verauttan fyri Edomsland. Á vegnum var fólkið ótolið; tey talaðu móti Gudi og Mósesi og søgdu: “Hví fóru tit út av Egyptalandi við okkum, tá ið vit skulu doyggja her í oyðimørkini? Her er jú hvørki breyð ella vatn, og henda vánaliga føði býður okkum ímóti!” (4. Mós. 21. 4-5).

Hin sama syrgiliga søga, sum endurtekur seg ferð eftir ferð, fólksins knarran í oyðimørkini. Ísraelsmenn høvdu verið sera glaðir hin dagin, teir vóru bjargaðir úr Egyptalandi. Teir sungu Harranum lovsong, tá allur hin egyptiski herurin druknaði í Reyða havinum. Aftanfyri teir lá Egyptaland, eitt land, sum hevði verið herjað av Guds plágum, og frammanfyri teir lá oyðimørkin, sum teir skuldu ganga ígjøgnum á veg til

hitt lovaða landið. Alt tað, teim tørvaðu undir ferðini í oyðimørkini, fingur teir av Harrans hond.

Men nú, nøkur ár vóru farin, nú fóru tey at minnast aftur til hin góða matin í Egyptalandi, til kjótgrýturnar. Tann dagin tey vóru komin yvir um Reyðahavið, tá høvdu hinar egyptisku kjótgrýtur ongan áhuga. Tey vóru so glað, so glað. Soleiðis er tað ofta við nýfrelstum menniskjum. Tá ein tíð er liðin, byrja summi líkasum at kólna, og tað var tað, sum hendi við ísraelsmonnum her. Ísraelsmenn vóru leiddir av at liva í oyðimørkini. Hóyr hvat teir siga í 2. Mósebók 16.3. “Høvdu vit bert doyð fyri hond Harrans í Egyptalandi, har sum vit sótu við kjótpottarnar og fingur etið okkum mett av breyði! Tit eru farnir út í hesa oyðimørk við okkum at lata alt hetta nógva fólkdoyggja í hungri.”

Ísraelsmenn vildu heldur sita við kjótgrýturnar í deyðans og myrkursins landi enn fylgjast við Gudi í oyðimørkini og eta himmalbreyð. Hetta vóru Harrans forloystu, og Harrin kundi bera yvir við teimum, hvussu tey enn knarraðu, men tá tey ikki eyðmýktu seg, var endin tann, at Harrin lat tey koma at smakka beiskar fruktir vegna knarrandi anda teirra. Harrin sendi eiturormin millum fólkið, og nógv fólkdoyðu. Tað var sjálvur ormurin, sum hevði verið orsök til fólksins knarran, og nú

lat so Harrin eiturormin bíta fólkið. Tá Harrans fólk eru leidd av at ganga Harrans veg, er hann ofta noyddur at lata tey merkja, hvussu øgiligamakt, ið ormurin hevur, hvussu hann enn vísir seg.

Tá ísraelsmenn vórðu bitnir, sóu teir sína synd. Fólkið kom til Móses og segði: “Vit hava syndað, tí vit hava tosað móti Harranum og ímóti tær; bið Harran um, at hann vil taka hesar eiturormar frá okkum.”

Tá fyrstani kundi Gud sýna náði sína. Ísraelsmenn sóu sína neyð, og tí fekk Gud høvi at sýna teim náði og miskunn sína. So skjótt sum Ísraelsmenn høvdu sagt: “Vit hava syndað”, so forðaði einki Gudi í at koma teim til hjálpar. Ormbitið var orsøkin til fólksins álvarsomu stöðu, meðan Guds náði kundi gera fólkið frískt og vælsigna tey.

Tá segði Harrin við Móses: “Ger tær orm og set hann á stong, so skal ein og hvør, ið bitin er og hyggur á hann, liva!” Júst myndin upp á ormin, sum bitið hevði Ísraelsmenn og var atvold í hesum syndarlíga skili, varð reist upp til tess at vera tað reiðskap, hvarígjøgnum náði Guds í ríku máli kundi streyma niður til ormbitnar, forpíndar syndarar. Eitt vakurt og grípandi forbílæti upp á hin krossfestað Kristus!

Soleiðis opinberaði Kristus kærleika sín til menniskjur. Hann kom niður til hesa syndigu verð til tess at doyggja á forbannilsins træ, so at hann við deyða sín

kundi opna slúsumnar fyri kærleika Guds til neyðarsyndug menniskju.

Harrin lærir okkum týðiliga, at hann sjálvur er mótbílæti av koparorminum. Sum sonur Guds og sendur frá Faðirinum var hann vissuliga eisini gáva Guds, og sýndi Gud her veruliga kærleika sín til ein fortaptan heim; men hann mátti eisini hangast upp á krossin fyri at kunna burturtaka syndirnar, tí bara harvið kundi kærleiki Guds koma hinum doyggjandi syndaranum til hjálpar. “Eins og Móses lyfti ormin upp í oyðimørkini, so skal Menniskjasonurin verða lyftur upp, fyri at hvør tann, sum trýr, skal hava ævigt lív í honum.” Jóhs. Ev. 3.14-15.

Øll mannaættin hevur merkt bitið av orminum, hetta deyðiliga bitið; men náðinnar Gud hevur funnið hitt einasta, sum hjálpa kann, í hinum eina, sum hongdur varð upp á forbannilsins træ. Og hann býður nú við heilaga anda sínum, sum sendur varð niður av Himli, øllum teimum, sum merkja hetta deyðiliga bitið, til at hyggja á Jesus. Kristus er Guds stóra gáva, og við honum verður nú boðað fullkomin frí frelsa fyri tíð og ævir – ein frelsa, sum er so fullkomin og samsvarandi við kærleika og krøv Guds, at Satan als ikki hevur nakað sum helst at kunna peika á hesum viðvíkjandi. Uppreisnin er ein guddómmilíg vátan á krossins fullgjörda verki sum eitt fullkomið offur vegna

alla heimsins synd, soleiðis at hin trúgvandi nú kann njóta hina mest fullkomnu hvílu syndini viðvíkjandi.

Sostatt móttekur syndarin frelsuna í Kristusi ísraelsmaðurin í oyðimørkini skuldi bara hyggja fyri at verða verandi á lívi – ikki á seg sjálvan, ikki á sár síni, ikki á tey, sum lógu rundanum hann – men eina og aleina hyggja uppá koparormin. Bar hann seg undan her, og vildi hann ikki hyggja uppá koparormin, so var einki hjá honum at biða eftiruttan deyðin. Koparormurin var hongdur soleiðis upp, at øll kundu síggja hann. Tað nyttaði einki at hyggja aðrar vegir, tí orðið ljóðaði, at “hvør tann sum bitin var og sær hann, skal liva.” Hin særði Ísraelsmaðurin hevði bara ein útveg at vera raskur aftur, og tað var at hyggja á koparormin.

Júst soleiðis er tað eisini nú í dag. Syndarin nýtist bert at hyggja upp á Jesus – ikki til lærusetningar, ikki til kirkjuna, ikki til menniskjur, ikki til einglar – men bert til Kristus. Einkiuttan Kristus kann hjálpa. Gud vissar syndaran um, at “hvør tann, sum trýr á hann, ikki skal fortapast, men hava ævigt lív.” Hetta eigur fult og heilt at geva hjartanum og samvitskuni hvíld. Gud er nøgdur, og tað áttu vit eisini at vera, tí um vit ivast, so avnokta vit Guds vitnisburð um seg sjálvan.

Um ein Ísraelsmaður til

dømis hevði sagt: “Hvussu kann eg vita, at eg verði frískur við at hyggja á handa koparormin?” ella hvussu vónleyst hann sá upp á at verða frískur aftur, ja, so vildi tað verið tað sama sum at forkasta Guds boð, og hann vildi doyð innan stutta tíð.

Soleiðis er tað eisini við syndaranum. Í sama viðfangi hann er førur fyri í trúgv at hyggja á Jesus, hvørva syndir hansara. Sum ein veldigur reinsandi streymur vellir Jesu blóð yvir samvitsku hansara, reinsar hann frá allari synd, so at hann stendur fyri Gudiuttan plett oguttan rukku.

Men hetta við at hyggja á koparormin var ein persónlig sak hjá hvørjum einstakum Ísraelsmanni. Ein kundi ikki hyggja á koparormin fyri ein annan, hvør einstakur mátti persónliga venda eygu síni móti honum.

Sum tað var tá, soleiðis er tað eisini í dag. Vit mugu persónliga hava við Jesus at gera. Kirkja ella samkoma kann ikki frelsa okkum, eingin prestur ella leikmaður kann frelsa okkum. Tað má vera eitt persónligt samband við frelsaran, annars er tað ikki lív. Og tað hendi, tá ein ormur hevði bitið onkran, og hann hugdi á koparormin, so varð hann verandi á lívi. Soleiðis hevði Gud fyriskipað tað tá. Og soleiðis hevur Gud fyriskipað tað nú. Trúgv er ein persónlig sak. Umvending er ein persónlig sak, og frelsan er ein persónlig sak.

Hvørjar førleikar ynskja vit?

Jákup av Skarði

Í hesum døgum er nógvkjak um PISA, og hvussu úrslitið er hjá føroysku fólkskúlanæmingunum. Býtt verður upp eftir gentum og dreingjum og summi ynskja at hyggjast skal eftir skúlum. Summi ynskja hesa eftirmeting har piparið grør, meðan onnur vilja finna onkran syndara at heingja alla ábyrgd á.

Men er tað so lætt? Um

vit nú fingur at vita gentuúrslitið frá besta skúlanum, kundu vit so skipað dreingjundirvísingina á skúlanum við vánaligasta úrslitinum eftir “gentu-leisti”?

Mær dámar væl tøl. Best dámar mær tøluni, tá ið eg kann spæla mær við teimum og stilla úrslit/myndir eftir tí eg haldi eg fáinýtt til okkurt hugaligt.

Men mær tykir, at tá ið eg spæli mær við PISA tøluni, er tað eins og at leggja eitt 9-ára gamalt putlispæl. Eg havi ávíst tal av putlibrikkum og fáí eina ávísa mynd, tá ið eg leggi hvønn brikkina á ávíst stað, trupulleikin er bert, at hetta ávísa stað varð skorið út fyri 9 árum síðan.

Soleiðis eigur tað ikki at vera í tí skúlanum, eg ynski

at bjóða mínum næmingum, lærarum og foreldrum. Heldur ynski eg mær eina fjøltáttaða mynd, har næmingar í fyrsta flokki sleppa at royna seg ymsastaðni á putliplátuni. Talan er um ávís øki, eg – sum fyrstílærari – bjóði mínum næmingum at ferðast í, í undirvísingini, saman við útbúnum lærarum, og í samstarvi við foreldrini/heimið.

Tí er PISA ikki einasta eftirmetingin, eg ynski at nýta í skúlanum, eg varði av!

Betur dámar mær lesiroyndirnar, rokniroyndirnar, motorisku royndirnar og aðrar eftirmetingar. Hesar royndir og eftirmetingar, ið næmingur og lærari samstarva um – lærari og næmingur, ið kennast. Hesar

royndir kunnu geva lærara, foreldrum og næmingi svør, ið kunnu nýtast her og nú at tillaga og betra næmingalagaðu undirvísingina.

PISA og landsroyndir leggja dent á føroyskt, stóðfrøði og náttúruvísindi. Men hvar eru kristni, handarbeiði, ítróttur, smíð, søga, tónleikur, danskt, enskt, og allar hinar lærugreinirnar, ið føroyski fólkskúlin ynskir, at næmingarnir undirvísingarlíga ferðast í?

PISA, landsroyndir og próvtøkur krevja, at næmingurin situr á einum stóli við eitt borð og loysir egnar uppgávur – helst við avmarkaðum netsambandi.

Hvar er gerandisstøðan? Hvar er móguleikin at reisa

seg upp, ganga ein túr á bókasavnið, reika á alnetinum, spyrja og samstarva við floksfelagar, aðrar skúlanæmingar, foreldur ella lærarar?

Flestu ynskja fjøltáttaðan fólkskúla, har rúm er fyri øllum. Men hví skulu vit so heingja okkum so nógvi at eftirmeta næmingin í eini arbeidsstöðu, ið er so langt frá tí gerandislíga – og langt frá teimum førleikum samfelagið ynskir?

Mær tykir, at vit hava spart okkum eftir reyv. “Náttúra og tøkni” er samansett lærugrein, av tí at onkur helt tað verða gott amboð at spara tímar. “Handaverk og list” hevur júst somu lagnu. Ítrótt, vita vit, eigur at verða

nóg hægri raðfest – og samstundis sum vit siga, at skúlin er fyri øll, eru røddir frammi, at fólkskúlin skal spara, væl vitandi, at vit áttu at nýtt meira pening, eisini til stuðuls- og serøki.

Eg haldi, at vit eiga at tingast um, hvørjar fortreytir vit meta vera grund undir førleikamenning og síðan at finna fram til bestu eftirmetingarnar, ið kunnu stuðla undir næmingalagaðari undirvísing. Gera vit tað, kunnu vit fyri mær væl – eisini - nýta PISA sum “9-áraputlispæl”.